

ZUIDWESTER

contactblad IVN Zuidwest Veluwezoom

najaar 2015, jaargang 29

Van troepgroep
naar werkgroep
Landschapson-
derhoud

Jaar van de
bodem

Namen en adressen

IVN

IVN werkt aan een duurzame samenleving. Door mensen zelf in aanraking te brengen met de natuur worden zij zich pas écht bewust van de waarde ervan. Daarom laten wij jong en oud de natuur van dichtbij beleven.

Afdelingsbestuur IVN Zuidwest Veluwezoom

Voorzitter

Cees Kwakernaak
Middenlaan 44
6869 VR Heveadorp
026 - 333 40 59 of
06 - 11 53 26 98, cees.kwakernaak@wur.nl

Secretariaat

Kirsten Haanraads
p/a Beukenlaan 21
6862 HS Oosterbeek
06 - 17 98 43 62, ivn.zwv@gmail.com,
kirsten.haanraads@gmail.com

Ledenadministratie en penningmeester

Wim Chardon
Groenendaalseweg 4
6871 CP Renkum
0317 - 31 94 90, wim.chardon@wur.nl

Bestuursleden

Wietse Franssen, wietse.franssen@hotmail.com,
06 - 47 77 54 54

Adviseur bestuur

Albert Bos, albert.bos@hetnet.nl, 026 - 334 27 43

Werkgroepcoördinatie

Landschapsonderhoud

Albert Smit, a.smit@maakarchitectuur.nl,
026 - 339 24 11

Redactie Zuidwester, redactie.zw@gmail.com

Simone Saarloos
Beukenlaan 1
6871 CK Renkum
0317 - 35 74 56, simone.saarloos@zonnet.nl
06 - 55 15 69 18

Bezorging Zuidwester

Wim Chardon, wim.chardon@wur.nl, 0317 - 31 94 90

PR

Albert Bos, albert.bos@hetnet.nl, 026 - 334 27 43

Beken en sprengen

Ruud Schaafsma, ruud.schaafsma@gmail.com,
0317 - 31 51 17

Zomp

Johanneke Sanders, johanneke.sanders@xs4all.nl,
026 - 334 30 77

Werkgroep WEB-site

Albert Bos, albert.bos@hetnet.nl, 026 - 334 27 43

Vogelwerkgroep

Els Roode, els.frank@planet.nl, 0317 - 31 82 12

Werkgroep Arboretum

Betsie van Loenen, b.vanloenen@hotmail.com,
0317 - 41 81 24

WaterWatch Wageningen, www.waterwatch.tk

Melle en Annie van Kammen,
waterwatch@argumentum.nl, 0317 - 41 72 64

Heemtuin De Zomp

Ingang Fangmanweg/hoek Dam
Oosterbeek

IVN Gelderland

Jansbuitensingel 1
3811 AB Arnhem
026 - 351 29 27

IVN landelijk bureau

Plantage Middenlaan 2C
Postbus 20123
1000 HC Amsterdam
020 - 622 81 15

Lidmaatschap IVN Zuidwest Veluwezoom

Contributie: € 14,- per jaar. Donatie: € 10,- per jaar. Huis-
genoten: € 8,- per jaar
Girorekening: NL39 INGB 0000 805291 t.n.v. IVN-afdeling
Zuidwest Veluwezoom te Renkum

Foto voorpagina

De foto van de voorpagina is gemaakt door Gerda van
de Goor (Wageningen, november 2012).

ZUIDWESTER

contactblad IVN Zuidwest Veluwezoom

Van de voorzitter

Op onze vakantietocht door de Baltische staten reden we door het Gauja Nationaal Park in Letland. We hadden het gevoel dat we de enige toeristen waren in dit park, zo stil en verlaten was het. Op een idyllisch plekje langs de rivier namen we even de tijd voor een kop koffie uit de thermosfles. Een staalblauwe schicht flitste langs de steile oever, even later gevolgd door een tweede. Een paartje ijsvogels schoot onder onze voeten heen en weer over het riviertje. Een adembenemend schouwspel, onze koffiestop liep flink uit!

Gelukkig hoef je niet per se naar Letland om ijsvogels te zien. Op initiatief van onze vogelwerkgroep, met Sjon Kortekaas als drijvende kracht, staat er sinds kort een nieuwe oeverwaluwand in de Jufferswaard langs de Rijn in Renkum. Deze wand biedt veel nestruimte voor oeverwaluwen en ijsvogels. In korte tijd is het gelukt om voldoende geld in te zamelen voor de plaatsing van deze wand. Met financiële bijdragen van het IJsvogelfonds van Vogelbescherming, de gemeente Renkum en Staatsbosbeheer konden we de aanlegkosten dekken. Die kosten bleven beperkt, omdat het waterschap bereid was om de wand gratis te plaatsen met de machines die toch al in de Jufferswaard stonden voor de verlegging van de benedenloop van de Heelsumse beek.

Met zo'n initiatief voor deze oeverwaluwand besef ik nog meer hoe actief en levend deze IVN-afdeling is. Zonder al onze vrijwilligers hadden we geen knotwilgen in de uiterwaarden meer en geen stromende beken met helder water in het Renkums beekdal. Maar laten we niet alleen werken in de natuur, maar vooral ook genieten van onze prachtige omgeving. Als straks de oeverwaluwen en ijsvogels hun nieuwe nesten hebben betrokken in de Jufferswaard, zullen we ook daar, net als wij deze zomer in Letland, de schoonheid van deze vogels mogen bewonderen.

4/5	Van 'troepgroep' naar werkgroep 'Landschapsonderhoud'
6	Oeverwaluw
7	Kraanvogel excursie
8	Fotopagina Opening Informatiecentrum Renkums Beekdal
9	Klompenpaden
10	Natuurpraatjes
11	Jaar van de bodem
12	Landschapseducatie
13	De Ganzenveer
14	Kinderpagina
15	Van het bestuur
16	Buitenladder

COLOFON

De Zuidwester is het contact - en informatieblad van IVN Zuidwest Veluwezoom en verschijnt twee maal per jaar.

REDACTIE:

Kirsten Haanraads, Albert Bos,
Simone Saarloos

EINDREDACTIE:

Simone Saarloos

DRUKKER:

Editoo B.V. te Arnhem

REDACTIEADRES:

Simone Saarloos
Beukenlaan 1
6871 CK Renkum
telefoon: 0317 - 35 74 56
mobiel 06 - 55 15 69 18
e-mail: redactie.zw@gmail.com of
simone.saarloos@zonnet.nl

De uiterste inzenddatum van kopij voor het voorjaarsnummer is: **26 februari 2016**.

Geschiedenis van de 'Troepgroep', voorloper van de werkgroep 'Landschapsonderhoud'

Tekst: Jone Nuis

In oktober 1984 vond de diploma-uitreiking plaats van een lichting natuurgidsen van IVN Zuidwest Veluwezoom. Omdat tot die tijd het IVN-werk alleen maar uit het gidsen van wandelingen bestond, besloot het bestuur om werkgroepen te creëren, waar de kersverse gidsen zich voor konden inschrijven. Frits Leusink was het bestuurslid dat dit idee uitwerkte. Er waren 3 mensen (Luc Vos, Jone Nuis en Tijmen Apeldoorn) die zich opgaven voor de zogenoemde 'troepgroep' die onder leiding van Luc Vos in het volgende voorjaar, maart 1985, een grootschalige uiterwaarden-schoonmaak organiseerde.

Dat ging als volgt in z'n werk

Luc Vos, die bij de gemeentelijke politie werkte, regelde alles. Hij kende veel mensen in de gemeente Renkum en hij was goed in 'ritselen'. Het gebied dat op 1 zaterdagochtend van zwerfafval werd ontdaan, strekte zich uit van Parenco tot de Spoorbrug bij Oosterbeek (later kwamen de bewoners van de woonboten in de Rosandepolder er ook bij; zij maakten hun eigen gebied schoon). Boeren met land in de uiterwaarden leverden lege kunstmestzakken voor het te verzamelen vuil. Afdeling openbare werken van de gemeente Renkum leverde handschoenen en prikstokken en een paar werkautootjes met chauffeurs en rijders om het verzamelde vuil op te halen. Rijkswaterstaat stelde zijn kantine in het stuwgebouw ter beschikking voor koffie en snert na afloop, verzorgd door Willem Turk en Paul Rijpstra van de gemeentepolitie; chocomel, koek en appels werden geschonken door middenstanders en hotels. Na afloop konden alle deelnemers een bonnetje krijgen om bij boer Schouten van de Boersberg een paar liter gratis melk te halen (dit was alleen de eerste jaren).

Gemeente Voorlichting (Margriet v.d. Velden) zorgde voor de publiciteit. Scoutinggroepen en serviceclubs uit de gemeente werden gevraagd en hielpen mee, de jagersclub, de hengelsportclub en vele particulieren.

Vanaf 1984 elk voorjaar

Vanaf dat jaar werden de uiterwaarden elk voorjaar in maart schoongemaakt. Scholen gingen ook meedoen. De Thijseschool adopteerde zelfs het stuk van Parenco tot en met de Noordberg, onder leiding van Tijmen Apeldoorn. Rijkswaterstaat werd bedankt voor de kantine, want na een paar keer na afloop van het koffiedrinken daar de vloer te hebben moeten dweilen, besloten we de koffie/soep etc. voortaan te nuttigen in de buitenlucht op de parkeerplaats van de stuw. Dat gebeurde vanuit het politiebusje in groepen na elkaar, anders konden Willem en Paul de drukte niet aan. Het aantal deelnemers was aanzienlijk en kon inclusief kinderen wel tot honderd lopen. Tot en met 2003 bleef de succesformule werken, zij het op steeds kleinere schaal.

Veranderingen

Onder Luc's leiding werd tijdens de paddentrek ook de Fonteinallée met hekken afgesloten en maakten we borden voor de Dam om de trekkende padden te beschermen. Toen Luc Vos het IVN verliet begin jaren '90, nam Theo Vermeulen het stokje over. Ook de naam werd veranderd, want de vlag dekte de lading niet meer. Er werden ook andere activiteiten bij genomen zoals wilgen knotten, vogelkers trekken, hei schonen, eikenhakhout maken en hei plaggen voor hagedissen. De naam werd 'milieugroep'.

De huidige werkgroep Landschapsonderhoud

Tekst: Albert Smit

De interessante voorgeschiedenis van de werkgroep leert ons, dat de eerste activiteiten in 1985 hebben plaatsgevonden. Aanleiding om dit jaar het 6e lustrum te vieren! Dat gaat 17 oktober gebeuren met een knotactiviteit bij de 'kerk op de heuvel' in het Heelsums beekdal (zie foto). Daarna volgt een lunch met een terug- en vooruitblik op de werkzaamheden nabij het informatiecentrum in het Renkums beekdal. Oud-leden van de werkgroep zijn van harte uitgenodigd om dit 30-jarig bestaan mee te vieren. Dat geldt ook voor de beheerders van de diverse werklocaties.

Activiteiten

De activiteiten van de werkgroep zijn in de loop der tijd flink uitgebreid. Met een kern van ca. 20 'vaste' en 40 'incidentele' deelnemers onderhouden we zo'n 500 wilgen in de gemeente Renkum. We proberen daarbij een 3-jaarcyclus aan te houden. We schonen heidegebieden, plaggen voor de zandhagedis en helpen af en toe bij het onderhoud van parken en landgoederen.

De uiterwaardenschoonmaak is wat naar de achtergrond geraakt. Afgelopen jaar hebben we Oosterbeeks Rijnsoever nog van zwerfvuil ontdaan. De geschiedenis daagt uit hier weer een grootschaliger evenement van te maken.

Natuurwerkdag

Vanaf 2011 organiseren we als werkgroep een knotactiviteit tijdens de Landelijke Natuurwerkdag in de Rosandepolder te Oosterbeek (de eerste zaterdag van november). In 2013 hebben we met prachtig weer en ca. 75 deelnemers een recordopkomst gehad. Op 7 november a.s. gaan we weer aan de slag.

Organisatie buitenactiviteiten van andere organisaties

Daarnaast zorgen we op verzoek ook voor buitenactiviteiten van andere organisaties: het Johanneskoor uit Wageningen, de Lions uit Oosterbeek en zelfs de belastingdienst (makkelijker kunnen we het niet maken, wel leuker!). Medewerkers van AKZO en de Stichting Landschapsbeheer Gelderland hebben daarnaast geholpen met het onderhoud in de Rosandepolder.

Een werkochtend in het landschap is altijd weer gezellig. Dagelijkse beslommeringen raken op de achtergrond en het lichamelijke werk houdt je fit: 'de gratis sportschool'.

Resultaat van dit al is het behoud van het prachtige landschap in de omgeving!

Een oeverzwaluwwand in de Jufferswaard te Renkum

Tekst en foto: Els Roode

De verspreiding van oeverzwaluwen is afhankelijk van het aanbod aan steilwanden in een zandmassief waarin zij hun holen kunnen graven. Dergelijke wanden kunnen speciaal voor de oeverzwaluw worden gecreëerd door het aanleggen van (kunstmatige) wanden in een voor oeverzwaluwen geschikt biotoop. Steilwanden zijn vaak niet stabiel en worden door erosie en onkruid ongeschikt. Er moet dan ook rekening mee worden gehouden dat de wand onderhouden dient te worden om als nestplaats geschikt te blijven.

Initiatief van de vogelwerkgroep

Ook in het gebied dat onze IVN-afdeling bestrijkt, komen oeverzwaluwen voor, namelijk in de Jufferswaard te Renkum. Om die oeverzwaluwen een nestplaats te bieden heeft de vogelwerkgroep IVN Zuidwest Veluwezoom het initiatief genomen om met inzet van de hieronder genoemde sponsors een kunstmatige oeverzwaluwwand in de Jufferswaard te realiseren.

Sponsors

- Waterschap Vallei en Veluwe
- IJsvogelfonds van Vogelbescherming Nederland en de Nationale Postcodeloterij
- Staatsbosbeheer
- Gemeente Renkum
- IVN Zuidwest Veluwezoom

Feestelijke opening oeverzwaluwwand

Op **vrijdagochtend 25 september vanaf 9.30 uur** zal de oeverzwaluwwand feestelijk geopend worden in aanwezigheid van vertegenwoordigers van de sponsors. De oeverzwaluwwand staat in het westelijke gedeelte van de Jufferswaard, vlakbij de parkeerplaats bij de veerstoep naast de papierfabriek.

De oeverzwaluw

Tekst en foto: Els Roode

De oeverzwaluw (*Riparia riparia*) is de kleinste van de zwaluwsoorten die in Nederland broedt. Het is een bruinige zwaluw met witte onderzijde en borstband. Zoals alle zwaluwen zijn oeverzwaluwen trekvogels. Ze arriveren vanaf eind maart en tot begin oktober vertrekken ze weer naar hun winterkwartieren in de Sahel (Afrika).

Tunnelgravers

De oeverzwaluw graaft ieder jaar een nieuw broedhol. Dat kan in afgekalfde oevers van rivieren en beken, maar ook kunstmatig aangelegde wanden worden gebruikt als nestgelegenheid, zoals die in de Jufferswaard in Renkum. Oeverzwaluwen graven een horizontale iets oplopende tunnel (45 - 90 cm lang) met een kamer aan het eind. De witte eieren, vier of vijf, worden gelegd vanaf eind mei. Beide ouders broeden gedurende ongeveer 14 dagen. Als de jongen 19 - 24 dagen oud zijn, vliegen ze uit.

Andere zwaluwen in de Jufferswaard

- De boerenzwaluw (*Hirundo rustica*) heeft een lange staart en een witte buik. Hij maakt zijn nest aan de binnenzijde van een stal.
- De huiszwaluw (*Delichon urbicum*) heeft een korte staart met witte stuit en bouwt zijn nest onder een dakgoot.
- De gierzwaluw (*Apus apus*) behoort tot de gierzwaluwfamilie. Deze vogel is geheel donker en heeft sikkelvormige vleugels en maakt gebruik van holtes in gebouwen op grote hoogte.

Kraanvogelexcursie naar Diepholz op 31 oktober a.s.

Tekst en foto's: Els Roode, coördinator vogelwerkgroep IVN Zuidwest Veluwezoom

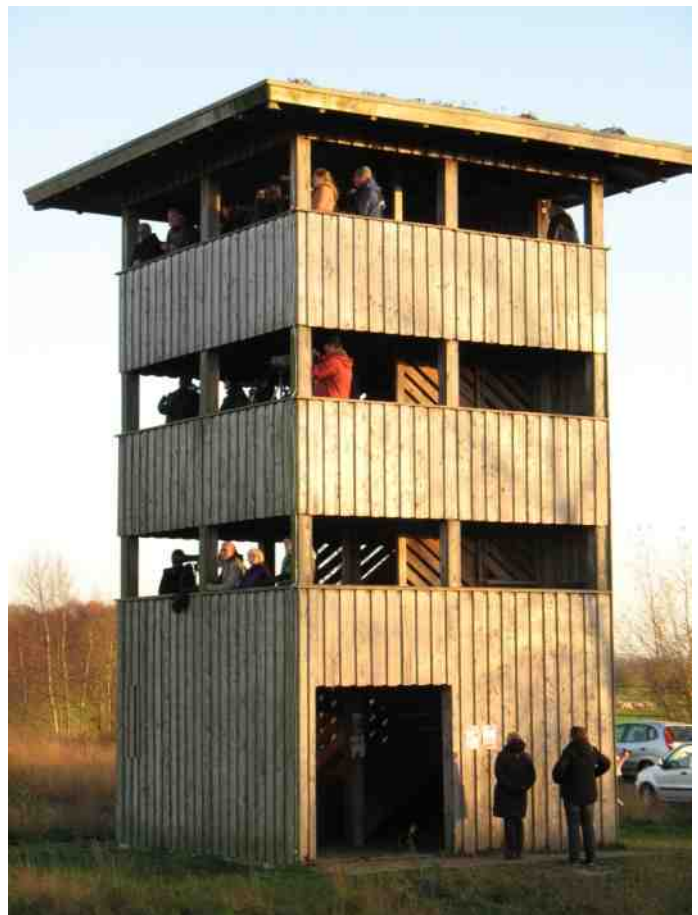
Op zaterdag 31 oktober 2015 gaat de vogelwerkgroep in de omgeving van Diepholz (Duitsland, ruim 2,5 uur met de auto) op zoek naar de duizenden kraanvogels die daar rond die tijd zullen opvetten om hun verdere trektocht naar Zuid-Europa voor te bereiden. Starttijd en -locatie zijn nog niet bekend, maar reken erop dat je rond 9 uur 's morgens vertrekt en niet voor 21.30 uur thuis bent.

De plek: Diepholz

In de regio van Diepholz liggen verschillende hoogveengebieden (moren) met daar omheen landbouwgrond waarop vooral maïs wordt verbouwd. Voor kraanvogels is dit een vast tussenstation. Overdag foerageren de vogels op de maïsakkers, om in de namiddag naar hun slaapgebieden te vliegen.

Dagprogramma

De bedoeling van de dag is om er gedurende de hele middag in de buurt van Diepholz op zoek te gaan naar kraanvogels en andere wintervogels. Naast de vele overwinterende zangvogels zullen de nodige ganzen en blauwe kiekendieven tijdens deze zoektocht zeker niet ontbreken, evenals de altijd aanwezige reeën op de akkers. Ook worden er vaak meerdere klapeksters waargenomen. Naarmate de middag vordert, gaan we in de richting van één van de hoogveengebieden om daar op of bij een uitkijktoren te gaan genieten van de duizenden kraanvogels, die onder een prachtig lawaai in grote groepen zullen binnenvliegen om de nacht door te brengen in een prachtig decor. Rond 17.30 uur wordt het donker en dan gaan we aan de terugweg beginnen, die onderbroken wordt door een gezamenlijke maaltijd in een (weg)restaurant.

Aanmelden

Wie gaat er mee? Meld je alvast aan door een mailtje te sturen naar els.frank@planet.nl. Vermeld in de mail in elk geval je telefoonnummer, geef even aan of je bereid bent te rijden en hoeveel mensen je dan mee zou kunnen nemen. Het aantal deelnemers is onder andere afhankelijk van het aantal beschikbare auto's. Bij extreem slechte weersverwachtingen zal de excursie niet doorgaan. Nadere informatie volgt na 1 oktober.

Opening Informatiecentrum Renkums Beekdal

Foto's: Gerard Wolf

De opening van de gebouwen van het Informatiecentrum Renkums Beekdal op 30 mei jl. (onthullen van mussennestkast) gebeurde door Jan Jacob van Dijk (gedeputeerde van Gelderland) en Arjan Snel (regiohoofd Gelderland van Staatsbosbeheer). Opening van het Hartensepad (klompenpad) was in handen van wethouder Wendy Ruwhof van Renkum en directeur Arjan Vriend van Stichting Landschapsbeheer Gelderland. Het Kabouterpad werd aangeboden door Marike Vissers van Staatsbosbeheer. De vrolijke noot voor jong en oud kwam van Circus Klomp.

Klompen aan, rugzak op en gaan!

Tekst: Simone Saarloos

Op 30 mei jl. werd het Hartensepad geopend door wethouder Wendy Ruwhof van de gemeente Renkum en directeur Arjan Vriend van Stichting Landschapsbeheer Gelderland. Dit pad behoort tot de klompenpaden. Dat zijn rondwandelingen in het agrarische cultuurlandschap, die zoveel mogelijk over historisch tracé gaan en over onverharde paden via boerenland en landgoederen voeren.

Kenmerken van de klompenpaden

- 1 Een belangrijk kenmerk van de rondwandelingen zijn de bordjes met het logo van de klompenpaden erop (twee klompjes). Deze bordjes markeren de route in twee richtingen.
- 2 Op de website www.klompenpaden.nl vindt u van elk klompenpad een routekaart, die u uit kunt printen.
- 3 Bij elk klompenpad hoort een folder, die te koop is voor €1,50. U krijgt daarmee aanvullende informatie over de route en de streek waar u doorheen loopt. Dat vindt u ook op de gratis te downloaden app.
- 4 De klompenpaden zijn gratis.
- 5 Honden zijn verboden op particuliere delen van de klompenpaden om verstoring van vee en wild te voorkomen.

Klompenpaden in onze omgeving

- Harsloërpap, 13 km, en Breukerengpap, 5,5 km: klompenpaden door het buitengebied van Bennekom en Wageningen, langs plekken waar kastelen en landgoederen stonden, langs uniek blauwgrasland en beschermd weidevogelgebied.
- Grift en Graftenpap, 12 km: klompenpad door het agrarische gebied, langs de Laarsenberg en de Grift in het buitengebied van Rhenen. Wandelen door het landschap van de Utrechtse Heuvelrug en de Gelderse Vallei.
- Molenbeekse pap, 15 km: klompenpad door bos, over hei, door beekdalen en langs historische plaatsen in het buitengebied van Wolfheze, Heesum en Renkum.
- Hartensepap, 14 km: klompenpad door het buitengebied van Renkum, door het prachtige Renkums beekdal met bijzondere dieren en planten, langs grafheuvels, beken en sprengen, door uiterwaarden en over landgoederen.
- Wageningse Engpap, 13 km: klompenpad door buitengebied van Wageningen, langs de bosrand, op de stuwwal, over zandwegen en akkers, langs tuintjes en (pluk)tuinten met heel veel bloemen.
- Nudepap, 11 km: klompenpad door het buitengebied van Wageningen rondom buurtschap De Nude, door weilanden, uiterwaarden, veenontginningen, langs hagen en over de Grebbedijk.

Een aantal van genoemde paden heb ik inmiddels gelopen. En het is waar wat er in de folders staat: de combinatie van natuur en cultuur maakt deze wandelingen tot een heel prettige, leerzame ervaring. En geloof me: de markering met bordjes is met zo veel zorg gedaan, dat verdwalen bijna niet mogelijk is.

Natuurpraatjes

Tekst: Bep van 't Hoff. Foto's: IVN; foto linksonder: Gerda van de Goor

Ongeveer een jaar geleden kwam ik in ons dorp Albert Bos tegen die mij na een inleidend babbeltje vroeg of ik er voor voelde om eens een natuurpraatje te houden in de Verburgt-Molhuysen Stichting in Oosterbeek. Het is een particuliere verzorgingsinstelling waar ook dagbesteding geboden wordt aan lichtdementerende patiënten. Om een lang verhaal kort te maken: ik stemde toe, nam contact op en werd voor een eerste 'lezing' ingeroosterd.

Geheel onbevangen meldde ik mij op een middag in het 'Doarps ein' op de Utrechtseweg. De meeste mensen waren al aanwezig. Er werd thee geschonken en de begeleidende dames introduceerden mij. Ik legde uit wat het IVN deed en vertelde wat ik zou gaan doen. De groep bestond uit ongeveer 10 dames en heren. Ik kom dan wel uit de gezondheidszorg, maar het omgaan met dementerenden is toch heel anders dan het werken op een operatiekamer. Ook het houden van een praatje, al is het nog zo eenvoudig, vraagt om een bijzondere aanpak. Natuurlijk had ik me er wel op voorbereid. Om te beginnen een aansprekend onderwerp. Die eerste keer: de herfst met de herfstverschijnselen. Dus had ik een tas met allerlei gekleurde bladeren noten en vruchten en mooie herfstplaatjes meegenomen. Mijn ver-

haal werd diverse malen onderbroken, doordat iemand even weg moest of dat er iets anders dringends moest. Ik probeerde de mensen er zoveel mogelijk bij te betrekken. Gelukkig was er ook interactie. De meeste mensen kenden de omgeving goed en wisten waar die mooie boom stond waarover ik vertelde en kwamen dan zelf ook met voorbeelden. Soms ging het opeens over heel iets anders, maar dat kon ik meestal weer rustig corrigeren. Regelmatig doezelde er wel eens iemand weg. Dat is met deze mensen heel gewoon. De natuurpraatjes zijn bedoeld om hun geest nog zoveel mogelijk te prikkelen en ze een zinvolle middag te bezorgen. Tegelijk houdt het mij ook scherp, want ik moet iedere keer toch weer iets nieuws verzinnen en er weer attributen bij zoeken. Ik doe het nu bijna een jaar en 1 maal per maand. Wat heel belangrijk is: verbaas je niet als er van alles anders tussen door komt, blijf rustig en spreek de mensen niet te veel tegen. Het is heel belangrijk, heb ik gemerkt, om de mensen iets in de handen te geven van het onderwerp, zoals veertjes, zaden, takjes met bloesem enz. Aan het eind van de middag heeft iedereen het leuk en interessant gevonden en word je uitgebreid bedankt. Na 2 maanden zomerstop ga ik half september weer beginnen. Eerste onderwerp: het einde van de zomer!

Jaar van de bodem

Tekst: Kirsten Haanraads. Foto linksonder: Gerda van de Goor; foto rechts ontvangen via Betsie van Loenen

De Verenigde Naties hebben 2015 uitgeroepen tot het 'Internationale Jaar van de Bodem'. Elk jaar kiezen de Verenigde Naties voor een belangrijk thema en brengen dit daardoor extra onder de aandacht. Wereldwijd worden volop activiteiten georganiseerd waarbij de bodem, ons natuurlijk kapitaal, centraal staat.

Waarom het Jaar van de Bodem?

Voedsel, natuur, energie, wonen, drinkwater. De grond onder onze voeten. Meestal is dit een vanzelfsprekendheid. Maar de bodem vormt letterlijk het fundament van ons bestaan. Alles begint bij de bodem. Bijvoorbeeld het voedsel dat wij eten. In de meeste gevallen komt dit rechtstreeks van de bodem. De toestand van de bodem bepaalt welk voedsel we kunnen verbouwen, hoeveel we kunnen oogsten, wat de smaak van het voedsel is, de kwaliteit en de voedingswaarde. Een gezonde bodem is daardoor belangrijk voor onze eigen gezondheid.

De bodem is ook een onmisbare schakel in onze waterkringloop. De bodem filtert het water. Dat zorgt voor een goede waterkwaliteit. Bodems werken als sponzen: ze houden het water vast, maken het hierdoor beschikbaar voor planten, filteren en reinigen het water en voorkomen erosie. Als een bodem niet meer in staat is om het water op te nemen, heeft dat verwoestijning tot gevolg.

Onze bodem wordt bedreigd

Steeds meer van de grond is bedekt. Met stenen of met asfalt bijvoorbeeld. Daarnaast maken we intensief gebruik van de bodem: zware machines, intensieve teelten, wateronttrekking of bijvoorbeeld kabels en leidingen. Als de balans in de bodem zoek is, dan heeft dat gevolgen voor onze levensbehoeften: water, voedsel, energie, natuur, wonen.

We kunnen er iets aan doen

Oog voor de bodem is altijd noodzakelijk. Niet alleen in 2015. Dankzij het 'Internationale Jaar van de Bodem' van de Verenigde Naties is er echter wel veel meer aandacht voor de noodzaak om goed voor de bodem te zorgen. En daar kunnen we zelf eenvoudig mee beginnen. Tegel eruit, groen erin, bijvoorbeeld. Meer groen in onze tuin zorgt ervoor dat water kan worden opgevangen en worden vastgehouden, het levert een bijdrage aan biodiversiteit in én boven de bodem. Een tuin met groen absorbeert bovendien hitte. Uw eigen oase binnen handbereik.

Een andere manier om de bodem te helpen is bijvoorbeeld door groente en fruit van het seizoen te eten. We zouden kunnen leren te eten wat de grond op dat moment kan voortbrengen, en niet datgene wat we willen dat de grond ons brengt. Voedselproductie legt dan minder druk op onze bodems. Niet alleen goed voor de bodem, maar het draagt ook bij aan een kleinere ecologische voetafdruk op diverse aspecten.

Gedurende 2015 worden er in heel Nederland diverse activiteiten en bijeenkomsten omtrent het 'Jaar van de Bodem' georganiseerd. Alle informatie hierover kunt u vinden op www.jaarvandebodem.nl.

En 2016? Dan vieren we het 'Internationale Jaar van de Boon'. En ook daar hebben we de bodem hard bij nodig!

Landschapseducatie

Tekst en foto: Arjan Vriend, directeur Stichting Landschapsbeheer Gelderland

Landschapseducatie heeft mijn warme belangstelling. Ik ben nu bijna 10 jaar directeur van Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) en de urgentie om mensen bij het landschap te betrekken is groter dan ooit.

Burgers en bewoners willen hun eigen inbreng leveren in het landschap en subsidies worden buiten het Gelderse Natuurnetwerk alleen nog maar verstrekt voor een beperkt aantal hectares agrarische natuur en een beperkt aantal landschapselementen. Voor het grootste deel van het landschap zijn geen beheersubsidies beschikbaar. Een groot aantal landschapselementen zal door gebrek aan onderhoud achteruit gaan. Tegelijkertijd zien we dat burgers in hun eigen omgeving de (werk)handschoenen oppakken. Zij organiseren zich rond een thema of een specifiek landschap en gaan met elkaar aan de slag om de kwaliteit van de eigen leefomgeving en die van velerlei soorten planten en dieren te vergroten.

Uit onderzoek is naar voren gekomen dat een topervaring in de natuur of het landschap in leeftijd van 8 tot 12 jaar enorm bijdraagt aan verbondenheid met de natuur en het landschap. Bij SLG willen we dolgraag dat lokale vrijwilligersgroepen kinderen in deze leeftijdscategorie een topper-
varing aanbieden. Via de kinderen worden ook ouders en grootouders bereikt.

De werkzaamheden van de lokale IVN-afdelingen ligt natuurlijk op het gebied van het aanbieden van educatie over natuur en duurzaamheid. Wat mij betreft, past ook landschap daar prima bij. Ik zou het fantastisch vinden als verschillende lokale vrijwilligersverbanden elkaar gaan opzoeken om een gezamenlijk landschapseducatie-arrangement op te zetten voor kinderen van 8 tot 12 jaar. Laten we de kinderen dan vooral ook een goede buitenbeleving aanbieden. In de uiterwaarden van Wageningen heb ik in mijn vrije tijd zelf al eens iets dergelijks georganiseerd, hetgeen op veel enthousiasme kon rekenen bij de kinderen.

Gelderse Groene Jeugd steekt handen uit de mouwen

IVN Gelderland en Stichting Landschapsbeheer (SLG) gaan vrijwilligersgroepen helpen om in de maand november beheeractiviteiten in het prachtige Gelderse landschap te organiseren voor jeugd van 8 tot 25 jaar. De Natuurwerkdag op 7 november vormt de aftrap van deze actiemaand waarin zoveel mogelijk jonge handen in Gelderland uit de mouwen gaan.

We nodigen SLG-werkgroepen, IVN-afdelingen, en NME--centra uit om activiteiten te organiseren, maar natuurlijk ook jeugdgroepen, scoutinggroepen en de Plattelandsjongeren. Kortom: iedereen die kinderen en jongeren een topper-
varing in de natuur wil bieden! IVN en SLG bieden in aanloop

Er zijn historische verenigingen, landschapswerkgroepen, landgoedwerkgroepen, klompenpadenwerkgroepen met veel kennis en kunde over het werkgebied van de IVN-afdeling Zuidwest Veluwezoom. Ook de IVN-afdeling Zuidwest Veluwezoom heeft veel kennis en een groot netwerk. Ik bied aan mee te denken met de afdeling over een plan om bovenstaande droom te verwezenlijken. Aangezien ik in Wageningen woon en omdat het me goed lijkt om op de hoogte te blijven van het reilen en zeilen van de afdeling en vooral van de vele nuttige activiteiten, heb ik besloten lid te worden van de IVN-afdeling Zuidwest Veluwezoom.

naar de activiteit(en) ondersteuning door middel van praktische zaken als persberichten, formulieren, draaiboeken, en een trainingsavond. We delen graag onze lokale contacten, kennis en expertise uit andere projecten met jullie en stellen (zo mogelijk) gereedschap en materiaal beschikbaar.

Interesse om mee te doen door een activiteit te organiseren? Stuur een e-mail naar geldersegroenejeugd@gmail.com en je ontvangt meer informatie. Meer weten over de Natuurwerkdag op 7 november? Kijk dan op www.natuurwerkdag.nl.

De Ganzenveer - wie is ... Albert Bos

Mijn naam is Albert Bos, Ik ben geboren op 27 januari 1952 in Hilversum. Ik ben getrouwd met Dineke Wesselink.

(Huis)dieren

Ik heb drie kippen als huisdier. Ze helpen ons om een bijna lege GFT-bak te houden. De lelijke blaadjes van de sla en overgebleven aardappel zetten ze om in lekkere eitjes. Heerlijk kunnen ze rondschoepen in afgemaaid gras. Vroeger wilde ik boer worden. Dieren verzorgen en land bewerken. Op de lagere school had ik een moestuin op het terrein waar in Hilversum nu de televisiestudio's zijn.

Opleiding en beroep

Ik heb cultuurtechniek gestudeerd. Tegenwoordig heet dat Land- en watermanagement Van Hall Larenstein in Velp. Na twee jaar in Noord-Jemen gewerkt te hebben kwamen we in Drenthe te wonen. Ik begeleidde in de kop van Overijssel landschapsonderhoudprojecten.

In 1984 ging ik werken bij ISRIC, een bodeminstituut in Wageningen. Praktisch werk: bodemprofielen prepareren voor expositie. Die technieken leerde ik ook aan bodemkundigen uit ontwikkelingslanden. In die landen gaf ik ook training in het tentoonstellen van bodems. Met plezier denk ik terug aan de klussen in India, Kenia en Nigeria. Het is de moeite waard om verschillende bodems naast elkaar te zien. Dat kan bij ISRIC.

In Nederland werkte ik mee aan het eerste ondergrondse museum ter wereld: het Museonder op de Hoge Veluwe. In 1992 maakte ik de hele grote bodemprofielen. Op de foto zie je mij lak opgieten voor een lakprofiel dat je kan afpellen, opplakken en tentoonstellen.

Daarnaast actief

Ik heb gewerkt voor de Vereniging van Kleine Kernen Gelderland als adviseur voor dorpsraden. Actief voor mijn eigen leefomgeving ben ik in het Dorpsplatform Oosterbeek, een club van actieve bewoners die zich inzet voor de leefbaarheid van het dorp. Ik ben ook lid van Initiatiefgroep Visie voor de Landgoederen die er naar streeft om de specifieke waarden van de landgoederen van Oosterbeek een goede toekomst te geven.

Affiniteit met flora/fauna

Met verwondering zie ik de seizoenen in de natuur. Planten die verdwenen lijken te zijn ontkiemen of lopen weer uit in het voorjaar. Zaden en vruchten die weer dienen als voedsel voor dieren. Een eeuwigdurende kringloop waar we zuinig op moeten zijn.

Ik heb bewondering voor

pioniers als Jac P. Thijssen en Bert Garthoff, die mensen meenamen in hun verwondering voor de natuur. "Je ziet het pas als je het weet", zei een bekende voetballer. Ik vind het leuk om anderen van natuur en landschap te laten genieten.

Favoriete seizoen

Een favoriet seizoen heb ik niet. Ik ben een buitenmens en zie in elk seizoen z'n eigen charme.

Mooiste stukje natuur

Het leukst vind ik natuur of landschap dat je kan 'lezen'. Doorgronden hoe het is ontstaan door bijvoorbeeld het landijs of wegspoelen door rivieren of de invloed van de mens in bijvoorbeeld de Weerribben of onze polders. Ik geniet van de natuur en landschap in het gebied van onze afdeling. De hoge zandgronden met de beken en sprengen en het rivierengebied

Mijn wens is

dat we meer samenwerken aan een duurzame samenleving. Duurzaam gaat van A tot Z. Van Afval tot Zorg. Kijk daarvoor eens op Internetsite: <http://www.netwerkdurzaamedorpen.nl/>. Leuke praktische voorbeelden die we zelf kunnen doen.

Ganzenveer gaat naar

Dirk van Uiter. Omdat Dirk actief is als bestuurder bij vele groene initiatieven, onder andere Stichting Landschapsbeheer Gelderland en Stichting Renkums Beekdal. Hij was ook zeer betrokken bij de ontwikkeling van het Renkums beekdal van verouderd bedrijventerrein tot natuurgebied.

Botanische Tuinen-agenda 2016

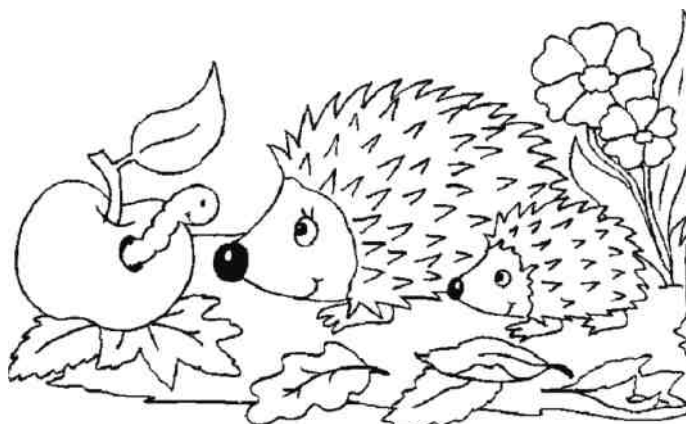
Ook dit jaar is er weer een Botanische Tuinen-agenda te koop. In deze agenda van 2016 staan per week tekeningen van planten die bedreigd worden. Wilt u in het bezit komen van deze agenda, stuur dan een mail aan Betsie van Loenen (b.vanloenen@hotmail.com). Zij zorgt voor de bestelling en de verspreiding. De agenda kost €13,99.

Beleef de bodem ... op blote voeten!

Zand tussen je tenen. Modder op je kuiten. Niets beter dan onze bodem te leren kennen op blote voeten.

Dat kan makkelijk en leuk op steeds meer plaatsen in Nederland: ga naar een blote-voeten-pad. Struin door het water, klauter over de stenen. Doe je ogen dicht en laat je leiden. Er zijn steeds meer paden in heel Nederland.

Google eens voor een pad bij jou in de buurt. September en oktober zijn uitstekende momenten om een pad te verkennen.

Stoer: op blote voeten over het blotevoetenpad in de Hof van Twello!

Op de website van 'kidseropuit' kun je van alles over blote-voetenpaden lezen.

Waarom loopt water in een sloot niet weg in de grond?

De bodem van Nederland bestaat bijna helemaal uit zand, klei en veen. Water stroomt gemakkelijk door grove zanden, maar verplaatst zich (bijna) niet door zware klei.

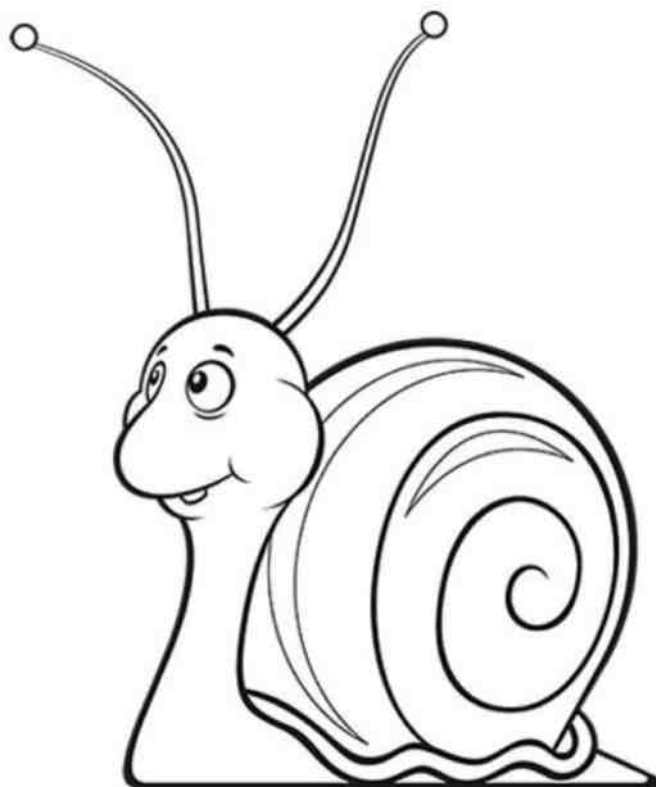
De bodems van sloten bestaan veelal uit klei. De bodems verschillen wel, de ene laat veel water door en de andere weinig.

Op de bodems van sloten ligt ook altijd bagger. Dit bestaat uit bladeren, dode waterplanten, stof en zand. Daardoor kan het water ook maar moeilijk weg. Deze baggerlaag groeit elk jaar met zo'n één á twee centimeter. De baggerlaag kan er ook voor zorgen dat bij warm weer de sloot gaat stinken.

Bron: Willem Wever www.willemwever.nl

Doe mee met de Bodem-in--Beeld fotowedstrijd

IVN Zuidwest Veluwezoom organiseert tijdens het 'Jaar van de bodem' een fotowedstrijd voor jongeren tot 12 jaar. Kan jij op een bijzondere, leuke, spannende of verrassende manier de bodem bij jou in de buurt in beeld brengen? Stuur jouw foto en een korte uitleg van waar de foto is gemaakt naar kirsten.haanraads@gmail.com. De winnaar wordt bekend gemaakt tijdens de bodembijeenkomst van IVN Zuidwest Veluwezoom op zaterdag 10 oktober en ontvangt een leuke prijs.

Contributie

Tekst: Wim Chardon

Sinds de overgang van de gulden naar de euro in 2002 bedraagt het minimumbedrag voor de contributie van onze afdeling EUR 14, wat destijds een verhoging inhield (van fl 25,- = EUR 11,34 naar EUR 14). Sindsdien is het minimumbedrag niet meer verhoogd, wat ook geldt voor het bedrag dat de afdeling afdraagt aan de landelijke organisatie van het IVN: dit bedraagt al sinds 10 jaar EUR 8,65 per jaar. Met ingang van 2016 wordt deze afdracht echter verhoogd tot EUR 10 per lid per jaar, en om deze reden stelt het

bestuur voor om het minimumbedrag voor de contributie te verhogen tot EUR 16. Dit voorstel wordt in stemming gebracht tijdens de extra ledenvergadering op 10 oktober. Mocht deze verhoging voor u - als lid - een bezwaar zijn, dan kunt u overwegen om donateur van de afdeling te worden. Het minimumbedrag voor een donateur is en blijft EUR 10 per jaar. Let op: als donateur ontvangt u dan echter niet meer het landelijke ledenblad Mens en Natuur.

Komt u het bestuur van onze IVN-afdeling versterken?

Wilt u zich inzetten voor de natuur in uw omgeving? Lijkt het u leuk om onze vereniging verder te brengen? Heeft u interesse in educatie, natuurbeleving en het werken met enthousiaste vrijwilligers? Dan is ons bestuur zeker iets voor u. U bent van harte welkom om het bestuur te komen versterken.

Het bestuur is op zoek naar nieuwe bestuursleden. Binnen het bestuur is er alle ruimte om te werken als allrounder, of op specifieke onderwerpen, zoals PR, belangenbehartiging, educatie of bijvoorbeeld speciaal gericht op jongeren. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Cees Kwakernaak, voorzitter, via ceesc.kwakernaak@wur.nl.

Foto Albert Bos: de oude en de nieuwe voorzitter

Algemene Ledenvergadering op 10 oktober 2015

Het bestuur van IVN Zuidwest Veluwezoom nodigt u van harte uit voor een extra Algemene Ledenvergadering (ALV) op **zaterdag 10 oktober 2015** om 10.15 uur. Adres: Campus Wageningen UR, gebouw Lumen (zaal 1), Droevendaalsesteeg 3a (WUR-gebouw 100), Wageningen. Tijdens deze vergadering is het belangrijkste onderwerp van gesprek de contributieverhoging die voor onze vereniging noodzakelijk is geworden. De algemene ledenvergadering wordt gecombineerd met een themabijeenkomst over het 'Internationale Jaar van de Bodem'. We gaan die dag de bodem in zowel theorie als praktijk verkennen. Het exacte programma van de bijeenkomst kunt u lezen op de website, www.ivn-zwv.nl, of via de digitale nieuwsbrief E-Zuidwester. Noteert u 10 oktober alvast in uw agenda!

Buitenladder

Wandel- en activiteitenprogramma van oktober 2015 t/m maart 2016

Informatie over publiekswandelingen: Floor Norel, tel. 0317 - 41 77 78; woensdagochtend-wandelingen: Betsie van Loenen, tel. 0317 - 41 81 24 of b.vanloenen@hotmail.nl. Informatie over vogelexcursies: in verband met vervoer minimaal een dag van te voren aanmelden bij Els Roode per e-mail of telefoon: els.frank@planet.nl of 0317 - 31 82 12. Informatie over werkochtenden van de werkgroep Beken en sprengen: Ruud Schaafsma, tel. 0317 - 31 51 17 en de werkgroep Landschapsonderhoud: Albert Smit, tel. 026 - 339 24 11 of tijdens de werkochtenden mobiel 06-12 03 43 53.

OKTOBER

zaterdag 3 oktober 2015: stekken- en plantenbeurs Arbo-retum Belmonte, Wageningen. Tijd: 9.30 – 10.30 uur.

zaterdag 3 oktober 2015: werkochtend werkgroep Beken en sprengen. Tijd: 9.30 – 12.30 uur.

zaterdag 10 oktober 2015: algemene ledenvergadering en themabijeenkomst 'Jaar van de bodem'. Tijd: 10.15 uur. Aanmelden via ivn.zwv@gmail.com.

zaterdag 17 oktober 2015: werkochtend werkgroep Beken en sprengen. Tijd: 9.30 – 12.30 uur.

zaterdag 31 oktober 2015: Kraanvogelexcursie Diepholz. Tijd: 9.00 – 21.30 uur. Aanmelden via els.frank@planet.nl.

zaterdag 31 oktober 2015: werkochtend werkgroep Beken en sprengen. Tijd: 9.30 – 12.30 uur.

NOVEMBER

zaterdag 7 november 2015: natuurwerkdag. Zie: www.natuurwerkdag.nl.

zaterdag 14 november 2015: werkochtend werkgroep Beken en sprengen. Tijd: 9.30 – 12.30 uur.

zaterdag 28 november 2015: wandeling Noordberg en Jufferswaard met de vogelwerkgroep. Tijd: 's ochtends. Aanmelden via els.frank@planet.nl.

zaterdag 28 november 2015: werkochtend werkgroep Beken en sprengen. Tijd: 9.30 – 12.30 uur.

DECEMBER

zaterdag 12 december 2015: werkochtend werkgroep Beken en sprengen. Tijd: 9.30 – 12.30 uur.

zaterdag 19 december 2015: waterwild en wintergasten in Meinerswijk met de vogelwerkgroep. Tijd: 's ochtends. Aanmelden via els.frank@planet.nl.

JANUARI

zaterdag 2 januari 2016: werkochtend werkgroep Beken en sprengen. Tijd: 9.30 – 12.30 uur.

zaterdag 16 januari 2016: werkochtend werkgroep Beken en sprengen. Tijd: 9.30 – 12.30 uur.

zaterdag 16 januari 2016: wandeling Planken Wambuis en Oud Reemst met de vogelwerkgroep. Tijd: 's ochtends. Aanmelden via els.frank@planet.nl.

zaterdag 30 januari 2016: werkochtend werkgroep Beken en sprengen. Tijd: 9.30 – 12.30 uur.

FEBRUARI

zaterdag 13 februari 2016: wandeling Renkums beekdal met bezoek aan het Informatiecentrum met de vogelwerkgroep. Tijd: 's ochtends. Aanmelden via els.frank@planet.nl.

zaterdag 13 februari 2016: werkochtend werkgroep Beken en sprengen. Tijd: 9.30 – 12.30 uur.

zaterdag 27 februari 2016: werkochtend werkgroep Beken en sprengen. Tijd: 9.30 – 12.30 uur.

MAART

zaterdag 5 maart 2016: start BMP-telling met de vogelwerkgroep. Tijd: 's ochtends. Aanmelden via els.frank@planet.nl.

zaterdag 12 maart 2016: werkochtend werkgroep Beken en sprengen. Tijd: 9.30 – 12.30 uur.

zaterdag 19 maart 2016: BMP-telling met de vogelwerkgroep. Tijd: 's ochtends. Aanmelden via els.frank@planet.nl.

zaterdag 26 maart 2016: werkochtend werkgroep Beken en sprengen. Tijd: 9.30 – 12.30 uur.

MIX
Papier van
verantwoorde herkomst
FSC® C017135